

Klic TRIGLAVA

LETO VII.

15. februarja 1954

ŠTEV. 135.

NOVA POTA

Potem ko je propadlo toliko poskusov in ko je odpovedala vsa dobra volja, da bi iz jugoslovanske emigracije ustvarili učinkovito alternativo jugoslovanskemu komunističnemu režimu, stoji novi rod pred neizogibno izbiro. Ali naj namreč v brezkončnost upapolno in potrpežljivo nadaljuje s prigovarjanjem kot je to delal osem let, ali pa naj pretrga vsako organsko vez s starim svetom in krene na pot, ki mu jo sicer narekuje njegovo spoznanje.

Če bo namreč vztrajal na dosedanji poti, se bo slejkoprej znašel v jalovem slogaštvu brez vsebine. Spoznanje namreč prihaja, da se ta stari svet ni v svojem bistvu nič spremenil. Ne smemo ga soditi po besedah; pogledajmo njegova dejanja, ki predstavljajo en sam formalizem, ki noče dopustiti svobodnega diha novim idejam in novim ljudem. Formalizem, ki se opaja s programi in miselnostjo pred zgodovinskim preokretom, ki je vendar do temeljev pretresel vse človeštvo. V popolnoma spremenjenih prilikah more takšna stara miselnost kvečjemu še živovariti in ne sme pogledati resnici v oči, ker bi je s tem sicer bilo konec. Spoznanje je prišlo, da je s takim svetom kompromis nemogoč. Zato stoji nova generacija pred izbiro - za eno ali za drugo. Odgovor je mogoče odlagati, toda odločitev bo vedno težja in bolj boleča. Možna je še sicer popolna odpoved, kar pa v bistvu ni nič drugega kot poraženi umik pred jalovim slogaštvom. To pot resignacije je izbralo in izbira vsak dan desetine emigrantov; s tem pa rahljajo svojo vez z domovino in krepijo svoje vtapljanje v tuji svet.

+

Pred to odločitvijo so stali mladi srbski prijatelji, kakor poročamo na naslednjih straneh. S svojo izbiro se se 'dokončno poslovili od sterilne emigrantske politike, od vseh znanih in neznanih predstav ništev, odborov, političnih sožitij, izjav, komand in vodstev, ki simbolizirajo dneve vojaške, politične, narodne in kulturne kapitulacije od leta 1941 do 1945'. Istočasno pa so se obrnili proti svojemu narodu v Jugoslaviji. Samo tam, "na tleh naše nesrečne sedanjosti in gole naše stvarnosti, v kateri živi naš trpeči narod", vidijo rešitev. Kajti velesile same ne bodo prinesle svobodo; one lahko naše lastne sile samo podpirajo ali zavirajo.

Koliko je stvarnosti v takem stališču? "Oslobodjenje" je izhajalo iz ugotovitve, da je jugoslovanska komunistična partija na poti svojega notranjega razkrajanja, kar povzročajo številni notranji in zunanji činitelji. Na takšne zaključke smo zlasti v preteklem letu opozarjali tudi v našem listu. In čakati je bilo treba samo dobrih štiri rinajst dni, da je Djilasov očitni primer potrdil pravilnost ocene, ki jo je na lanski božič v Parizu dala Zveza srbskih zadrug "Osvobojenje!"

Drugi njen zaključek, da jugoslovanska emigracija ne predstavlja nikakšnega kolektivnega političnega faktorja, ne potrebuje posebnih utemeljitev. Takega činitelja ne predstavlja tudi nobena narodna emigracija - slovenska, hrvatska ali pa srbska.

Tretji zaključek, da je zato potreben obrat za 180° - k narodu v domovini, je za emigrantske pojme vsekakor revolucionaren. Gotovo bodo nekateri videli v takem koraku mladostno prenagljenost in nepremišljenost, drugi pa morda v pozivu "kmetom, delavcem in inteligentom" megalomanijo. Mislimo, da je le treba počakati razvoja in učinkov, da bi take nagle sodbe bile upravičene. Kaj zmorejo sužni narodi, ko prekipe njihova potrpežljivost, smo brali v zgodovini; in videli smo 17. junija 1953 v sovjetski coni Nemčije; danes še zvemo od ge. Gerlandove o uporih in političnem odporu, ki ga dajejo tisoči sužnjev po sovjetskih prisilnih taboriščih. Na svetu je vse mogoče. Treba je le vedeti, kaj hočeš; in še prej: treba je hoteti.

Trenutno - in najbrž samo trenutno - stoje mladi Srbi še osamljeni na tej novi poti. A morda ne bodo čakali dolgo, ko se jim bodo pridružili tudi drugi, posamezniki in skupine, ki so doslej zaman čakali in rotili. Sicer utegne biti takšna borbena grupa majhna v primeri z vso emigracijo ali pa s komunističnim zmajem. Toda vsaka velika stvar je imela skromne začetke, je imela svoje apostole in mučence. Zakaj naj bi torej tu bila izjema?

ŠE BO LEPO

Po dolgem času so nam Tito, Trst in podobne zadeve vendar dale toliko dihata, da se povrnemo k Slovincem v velikem svetu iz KLICA TRIGLAVA štev.123. Takrat smo v uvodniku zapisali:

"Vsekakor je treba ločiti, ali hočemo, da Cerkev vodi našo politiko, ali pa želimo, da bi se Cerkev posvetila svojemu pravemu duhovnemu poslanstvu. Če hočemo prvo, kar je za sedanje čase zastarela miselnost in jo tudi cerkveni krogi večkrat sami zavračajo kot škodljivo v modernih časih, potem ne moremo obtoževati Cerkve, da ne vodi politike po naših željah..."

Na to misel se je oglasil ugleden slovenski duhovnik, msgr. Matija Škerbec, ki se je v pismu z dnem 30. septembra 1953. čudil tej uvodni misli in vprašal: "Kje pa se Cerkev sploh vsiljuje oziroma kje zahteva, da bi vodila politiko? Kdaj je Cerkev sploh vodila slovensko politiko? Vsak inteligent mora vendar ločiti Cerkev od stranke, posameznega škofa ali duhovnika od celotne Cerkve. Če ste pod izrazom 'Cerkev' mislili morda slovensko duhovščino, bi si dovolil vprašanje: kdaj pa je slovenska duhovščina zahtevala za se vodstvo slovenske politike?" Nato častiti gospod obžalujoče ugotovi, da je v slovenski zgodovini samo enkrat "en slovenski škof odločil s svojo avtoriteto neko splošno narodnopolitično zadevo in prevzel v tem oziru vodstvo", na kar je mislil na škofa dr. Jegliča, ki je ob času majniške deklaracije odklonil šefa Slovenske ljudske stranke dr. Šušteršiča. Toda "dr. A.B. Jeglič še ni katoliška Cerkev, tudi med Slovenci ne. Takrat smo imeli Slovenci še tri druge narodno zavedne škofe: v Mariboru, Trstu in Gorici, pa se noben škof ni vtikal v to čisto politično zadevo". Msgr. Škerbec poziva, da se naj vendar "otresemo nekdanjih političnih šlagerjev, ki so žal zastrupili slovensko politično ozračje in pogosto potvorili slovensko politično zgodovino. Takozvana 'klerikalna' stranka S.L.S. pa je bila vedno avtonomna in neodvisna od Cerkve, kar dokazuje najlepše spor med škofom dr. Jegličem in S.L.S. pod vodstvom dr. Šušteršiča". Njegov zaključek je, da "v slovenski politiki ne obstoja vprašanje, ali bi Cerkev vodila slovensko politiko. Jasno je, da je ne bo, ker je none. Vprašanje je le, če se bo slovenski episkopat in slovenska duhovščina morala pečati še s politiko ali pa bo morda ta potreba odpadla. Če ne bo v slovenskem političnem življenju nobene politične stranke s protikatoliškimi načeli in tendencami, potem bodo tudi v Sloveniji avtomatično nastale take strankarsko politične razmere kot so n.pr. v Združenih državah, kjer so škofje in duhovniki poljubno pristaši te

ali druge stranke, razen socialistične in komunistične in kjer se duhovščina v svojem dušnopastirskem delu absolutno nič ne dotika politike."

Svoje mnenje, ki smo ga zgoraj navedli, smo objavili kot komentar k anketi prof.dr.ing.XYZ, ki je bila objavljena v KLICU TRIGLAVA (št.122,123) pod "Razgledi". Kot smo ponovno povedali, ta rubrika ni predstavljala nujno uredniškega mnenja. Pisici v tej anketi so zahajali v nerodnost, da so v eni sapi dolžili Cerkev vtikanja v politiko, obenem pa zahtevali, naj vodi za Slovence ugodno politiko. Zdelo se je, da bi radi imeli Cerkev v politiki in politiko v Cerkvi, kadar jim bo to povšeči, a sicer bi jo kritizirali.

Tako smo umestno postavili vprašanje, ali hočemo Cerkev v politiki ali pa hočemo, da se posveti duhovnemu poslanstvu. Če hočemo prvo, ne moremo zahtevati, da bo modrejša kot vsi smrtniki in ne smemo pričakovati, da bo vedno tako delala, kot bi se posamezniku zdelo prav. Poudarili smo veliko razliko med Cerkvijo, nezmotljivo v vprašanjih vere in morale, a podvrženo vsem možnim napakam na drugih poljih. Zato smo se zavzeli za drugo stališče, v katerem nas krepko podpira tudi msgr.Škerbec. Zelo nas veseli, da smo si v tem edini. Toda njegovo pismo, ki bojevito podpira to točko, načinja tudi drugo vprašanje. To vprašanje je položaj Cerkve v slovenski politiki, ki še davno ni raziskano in ki ga pokriva več slojev strnjena plast blata strankarskih preklarij.

Najprej je dobro določiti pojme. Katekizem nas uči, kaj je Sveta katoliška Cerkev. Odgovor ima zelo malo zveze s politiko. Pač pa pod izrazom "Cerkev" večkrat mislimo tudi cerkveno gosposko, škofo in duhovnike, duhovščino z vso hierarhijo. V notranji in zunanji politiki imamo Slovenci dokaj opravka s tistim, kar ta pojem "Cerkev" predstavlja. Doma smo imeli v preteklosti pred prvo vojno pod pokroviteljstvom škofov katoliške shode, ki pa so obravnavali tudi povsem politična vprašanja. Potem smo imeli stranko, v kateri so vodilna mesta zavzemali duhovniki. Strankino politično časopisje je bila lastnina "Katoliškega tiskovnega društva", kjer so sedeli le duhovniki. Neredko so politični tajniki posetili zbrano duhovščino na dekanijskih konferencah in župniki so se kaj radi vtikali v krajevne politične zadeve, kandidirali na listi stranke in potem sedeli v občinskih odborih.

V zunanjih zadevah, v odnosih do tujcev, imamo Slovenci nekaj žalostnih spominov, kako so izsilili odstop slovenskega nadškofa in strpnega italijanskega škofa, da so nastavili naslednike, ki so bili sprejemljivi surovemu fašističnemu režimu; kako je višja cerkvena gosposka najmanj čudno molčala, ko je oblast prepovedala slovenske molitve; kako je ordinariat ponovno prepovedal slovenske nagrobne napise. Le bežno smo se dotaknili nekaterih dejstev, ki niso osamljena, ki so bridka in ki kažejo, kako zmotni so ljudje, četudi so odetih s plaščem visokega cerkvenega dostojanstvenika.

Duhovniki - državljani

Kdo neki oporeka temu? Vsak inteligent mora vendar ločiti duhovnike od celotne Cerkve - bomo slišali. Čisto prav. Enako mora tudi ločiti med napadom na Cerkev in med napadom na politike, ki so obe - nem tudi slučajno duhovniki. Slovenska politična zgodovina druge polovice minullega stoletja postaja počasi jasnejša. V takratnih razmerah je bilo razumljivo, da so se duhovniki lotevali tudi politike, ko pa so bili skoraj edino izobraženstvo. Toda v razvoju so marsikdaj baš duhovniki izrabljali nejasnost preprostih duhov glede posameznih duhovnikov in celotne Cerkve. Ako se vtikajo v politiko, potem se ne smejo skrivati za plaščem vere in javkati o protiverski gonji, če kdo po njih udari. Daleč bomo prišli, kadar bo splošno zavladalo mnenje, kot ga je izrazil angleški župnik: "Mi katoličani smo si edini le v enem, to je v veri in morali. V vseh ostalih zadevah pa imamo vsak svoje mnenje."

Če bomo sprejeli tako moderno stališče, da si nihče ne bo lastil monopola na politično prepričanje zaradi katoličanstva, se bomo približali pravemu demokratičnemu pojmovanju. Na tem mestu smo pred časom odrekli pravico do naziva "slovenska katoliška skupnost", ker je pojem tako širok, da si ga ne more prilastiti politična skupina, če nima izrecnega namena, da meša pojme. Precej Sava je moralo preteči, predno so spremenili svoj naziv in se prekrstili v stranko.

Sodimo, da so prevladali vsaj glede tega modrejši duhovi. Msgr. Škerbec nam daje veselo upanje. Če je tako, potem bodo kdaj v lepi

KLIC TRIGLAVA
53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1.in 3.ponedeljek v mesecu.
Naročnina: za celo leto 24/-, za
četrt leta 6/- Za inozemstvo odgo
varjajoča vsota.

prihodnosti odpadle grde strankar
ske mržnje, kajti stranke ne bodo
osnovane na svetovnih nazorih, am-
pak bo krščansko pojmovanje preve
valo to in ono stranko. Katoliča-
ni bodo na vseh straneh dajali do
ber zgled. Namesto prepirom se bo-
do stranke posvetile izgradnji. E-
dino tako bo mogla kdajkoli v do-
movini vladati svoboda. Lepo bo.

NEZADOVOLJNI PARTIJCII (Dopis iz Trsta)

Osebnne upravno-politične spremembe v posameznih jugoslovanskih republikah po lanskim novemberskim volitvah, so prinesle preseneče = nja. Kakor smo že brali (KT 133) so bili vsi dotedanji predsedniki re publiških izvršnih svetov povišani v predsednike ljudskih skupščin, njihova mesta pa je zavzela druga garnitura. Miho Marinko je v Slove niji zamenjal Boris Kraigher, iz novega izvršnega sveta pa so zraven še izpadli nekateri stari partijci, ki so itak sedeli istočasno v vsih mogočih komitejih, komisijah in upravah.

Teh sprememb v Sloveniji ne smatrajo kot kakšno spremembo osnov ne politične smeri. Saj bo še vedno v vseh šestih primerih funkcija predsednika republiške skupščine zvezana s položajem sekretarja par- tije. Ni pa izključeno, da letošnji republiški partijski kongresi tudi v tem pogledu prinesejo spremembe.

Vse to razlagajo poučeni ljudje kot težnjo po regeneraciji, pre- rodu komunistične stranke. Na mesta predsednikov izvršnih svetov, ki so doslej brez izjeme bila pridržana le prvi garnituri, so prišli pra viloma mlajši komunisti. Ta koncesija stare garde je bila potrebna zaradi kritik v partiji, češ da so vodstvena mesta pridržana samo ome- jenemu, posvečenemu krogu. Na zunaj pa to označujejo kot "težnjo po na daljnji demokratizaciji" partije.

Dejansko pa se spremenilo ni nič - in kljub temu bo ideološka kriza v partiji ostala še naprej. Zadnje razdeljevanje fevdov utegne pomiriti samo zelo omejeno število oblastiteljnih komunistov.

=====

PISMO UREDNIKU

SOCIALNI SKLAD 29.OKTOBRA

Nacionalizem: G.urednik! Zdi se mi, da bi utegnila biti brezplod na vsakršna debata o nacionaliz mu, dokler ne razčistimo pojme, kaj je nacionalizem, narod, na- rodnost. Šele ko nam bo g. V. A. Farkaš to pojasnil, ko bomo ta- ko spoznali osnovo, na kateri je gradil svoj članek, utegne po = stati razprava o tem vprašanju zanimiva in mogoča. J.

- 1) Pomoč v vrednosti £ 2.10.0 je prejel g.M.E., Galoway.
- 2) V času od 1.2.1952.do 31. 12. 1953, je Sklad odposlal 18 pošiljk v vrednosti £ 49.0.3. Za poštno stroške pošiljk in dopisovanje je bilo porabljenih £ 2.3.1. V isti dobi je imel Socialni sklad £ 78.10.8 1/2 dohodkov in £ 51.3.4 izdatkov. Stanje koncem decembra lani je bilo £ 27.7.4 1/2 .

RESOLUCIJA IN REVOLUCIJA

"Skupina okoli NAŠE REČI", kakor običajno imenujemo mlajšo srbsko generacijo, zbrano v "Zvezi srbskih zadrug 'Osvobojenje'", se je lani c Božiču zbrala v Parizu; tu naj bi preko svojih odposlancev pregledala delo minulih dveh let in določila pot za bodoči dve.

Ni dvoma, da stoji danes ta srbska Zveza v "prvi liniji" srbske demokratične emigracije - ne zaradi števila svojih članov pa tudi ne zaradi njihovih proslavljenih ali razvpitih imen. Kajti med njimi ni Jovanovićev, Jevtićev, Kneževićev, Gavrilovićev, Fotićev, Purićev, Djujićev pa Jevdževićev, pa tudi ne Draškovićev. Imena kot Jurišić, Krstić, Marinković, Radovanović ali pa Tošić povedo sama po sebi malo in samo za radi teh imen ne bi nikogar v emigraciji bolela glava. Le neutrudno delo in predvsem sveže, zdrave ideje so tej skupini iz skromnih emigracijskih poskusov tam nekje leta 1947 v nekaj letih dale svoje ime in svoje mesto. Danes ni malo resnih in starejših ljudi, ki smatrajo to skupino kot najbolj pozitivno v vsej srbski emigraciji.

Dve poročili

Branko Marinković je na pariški konferenci ob analizi situacije z ozirom na Jugoslavijo ugotovil, da je vprašanje Jugoslavije za vele sile toliko manjšega pomena kolikor večji je problem vodikove bombe, Nemčije in Kitajske. Toda zunanjepolitično Jugoslavija ni odvisna od tega, kar želi ali bi hotel jugoslovanski Politbiro, ampak samo od razvoja odnosajev med Zapadom in Moskvo. V katerokoli smer naj že ta potem krene, v nobenem primeru Titov položaj ne bo zavidanja vreden. Tako se vsiljuje vprašanje, če morda tega ne slutijo ali celo že nevi dijo tudi sedanji jugoslovanski oblastniki, da jih namreč nekje v bodočnosti čaka sodba, proti kateri ne bo priziva.

Vse notranje spremembe v državi niso vodile v liberalizacijo režima, ker se ta v svojem bistvu ni prav nič spremenil, ampak so samo o jačale Titovo osebno diktaturo. Postal je tako formalni in dejanski gospodar Jugoslavije. V kolikor pa je partija odmirala, toliko bolj je rastla osebnost Tita kot diktatorja in uzurpatorja. In prav ta značil na okoliščina nudi demokratičnim revolucionarnim silam posebno možnost za rušenje osovraženega režima.

Tu bi morala emigracija izpolniti svojo nalogo. Ta pa ne le da ne predstavlja nobenega kolektivnega političnega činitelja ampak vse hitreje prehaja v obdobje razpadanja in stvarnega izseljenstva. Le mali del posameznikov, ki se niso izgubili v emigracijski problematiki, je ostal. In Branka Marinkovića in njegove sodelavce v "Oslobodjenju" za nimajo samo in izključno le-ti.

Marko Krstić se je v svojem referatu bavil predvsem z metodiko dela in s pogoji, ki jih postavlja sedanost. Ti pogoji niso niti oni iz leta 1941 in 1939, pa tudi ne od 1918 ali celo leta 1903. Če kaj smo se od marksizma mogli naučiti, da je treba računati z objektivnimi pogoji. Kajti zemlja se vrtil in čas hiti. V razvoju človeškega rodu ni doseženih pozicij in izpolnjenih stališč, ob katerih se lahko ustavimo in tam taborimo do svoje smrti. Ne pozabimo, da smo v gibanju, - mi, naša domovina, ves svet, vse kar obstoja. Da bi mogli izpolniti svoje obveznosti do naroda in ostati dosledni svoji tradiciji, moramo demokracijo dojemati dinamično, moramo jo prilagojevati pojem časa. V tem da sledimo občemu razvoju tako v domovini kot v svetu sploh, vidi Mar ko Krstić revolucionarnost pokreta, ki mu pripada.

Seveda pa je težko biti revolucionar že v mirni dobi in v svoji domovini! Koliko težje je potem biti šele sredi tujega sveta in celo v okolju konservativnega emigrantskega in izseljeniškega dremanja!

Krstić odklanja "politično mesečarstvo" voditeljev prve Jugoslavije, ki jih je čas pregazil; ne čakajmo vendar od njih kompasa, ko so ga pa že sami zdavnaj zgubili. Iščimo svoj lastni kompas! In z njim po tem odprimo svojemu narodu nove vidike.

Dve resoluciji

Prva je bila naslovljena na Srbe v svobodnem svetu, druga na "kmete, delavce in inteligente" v sužni domovini.

Resolucija izhaja iz predpostavke, da je borba proti jugoslovanski komunistični diktaturi nemogoča, ako ni predhodne temeljite revizije našega stališča do mednarodnih činiteljev in mednarodnega razvoja. Skupnega srbskega ali pa srbsko-hrvatsko-slovenskega programa in akcije ne more biti, dokler bodo narodni voditelji čakali, da jih nekakšna usoda vrne na njihove stvarne ali umišljene položaje, na katerih so brez prestopka kapitulirali skozi dobo treh desetletij. Kajti ni povratka na staro, ki je tako ali drugače pravi vzrok razvoja v letih 1941-1945 in pravi vzrok stanju, v katerem se nahaja Jugoslavija že skoro celo desetletje. Z revizijo stališča do mednarodnega sveta je združen tudi pregled zadnjih nekaj desetletij našega lastnega razvoja.

Zveza srbskih zadrug "Oslobodjenje" opozarja, da ni govora o kakšni učinkoviti akciji proti režimu Josipa Broza Tita, ako stremi emigracija za vzpostavitev starega stanja, kar ni možno niti na nacionalnem niti ne na političnem, socialno-gospodarskem in tudi ne na kulturnem področju. Prav tako tudi ni učinkovite akcije proti temu jugoslovanskemu režimu brez skupne revolucionarne akcije Srbov, Hrvatov in Slovencev - pa naj bo to v domovini ali v inozemstvu.

Ker se preteklost ne more povrniti, zato ne živimo od lepih spominov! Ne vdajajmo se utvaram, da moremo po drugi strani karkoli pričakovati od naših takoimenovanih predstavnikov, ki nas že desetletja vodijo iz samoprevar v prevare, iz poraza v poraz. Izkoristimo vendar biva nje v svobodnem svetu, svobodni zgradimo nove poglede, ki bodo podrejeni interesom našega naroda in vezani na obči duhovni in materialni razvoj evropskega kontinenta.

Zveza "Oslobodjenje" poziva na koncu te resolucije svobodne Srbe k sodelovanju in izjavlja, da je "pripravljena...na sodelovanje...z vsako slovensko, hrvatsko in srbsko skupino, ki v dobrem delu" misli enako.

Druga resolucija analizira socialno in tehnično revolucijo, ki sta v teku ali po drugi svetovni vojni zamajali ves svet in napovedovali novi čas, ki že pretresa vse dosedanje sisteme, medtem ko ideologije in politična gibanja izgubljajo smer in tavanje.

Tako je tudi sovjetski komunizem na razpotju, jugoslovanski pa celo v razkoraku. Kriza poslednjega je popolna. Pred očmi, ki jim je ta poziv srbske Zveze namenjen, se razvija proces razpadanja komunistične ideologije in vodstva, ki brez prenehanja vrši na živih ljudeh nečloveške poskuse, pa doslej ni trajno rešilo niti enega osnovnega problema. Tudi v Jugoslaviji se je podobno kot v Rusiji pod Stalinom diktatura partije sprevergla v diktaturo enega človeka. Nato resolucija prikaže v kratkih potezah poraze tega režima "narodnega izdajstva", ki je vsak trenutek pripravljen izdati narodne in državne interese zaradi ohranitve svoje diktatorske oblasti.

Zdaj je na narodu in njegovih borbenih sinovih, da storijo svoje in povedejo državo na nova pota. Pa tudi na komunistih in sodelavcih z režimom, ki od blizu opazujejo vso gniločo in bedo svojega vodstva in vse bolj zapadajo v razočaranje, leži neizmerna odgovornost. Oni naj prožijo svojo roko demokratom doma in na tujem ter naj se postavijo na stran naroda v tej veliki borbi proti bankrotskemu in izdajalskemu režimu Josipa Broza Tita. Takim komunistom, ki nimajo rok omadeževanih s krvjo lastnih sonarodnjakov, bo v svobodni državi vedno dovolj možnosti za delo in napredovanje.

Resolucija končuje, da je v sedanjih pogojih mogoče voditi borbo za svobodo le, če se naslonimo na lastne narodne sile. Za velesile je Jugoslavija manj važnega pomena, zato ne bo osvoboditve brez našega odločnega dela in borbe. Brez žrtev ni svobode, svobodo si je treba prislužiti.

Povzetka obeh referatov in besedilo resolucij je bilo objavljeno v januarski številki NAŠE REČI. (ps)

Na naslednjem listu sledi 6.nadaljevanje "NASTANKA SLOV.POLIT.STRANK"

Levstik je bil pač naš najnaprednejši in najrazboritejši kulturni delavec tretje četrtine preteklega stoletja, ki je tudi bolj kot kdorkoli njegovih sodobnikov koreninil v slovenskem ljudstvu, doumeval vso našo narodno problematiko in kritično usmerjal vso našo duševnost. On je proti konservativni fevdalni orientaciji Bleiweisovega kroga prvi postavil načelo samostojne slovenske politike, izhajajoče iz lastnih sil naroda in prvi zanesel v naše javno življenje duha ostre načelne kritike, brez katere je vsak napredek nemogoč. V svojem listu, ki ga je pisal po večini sam, je takoj pogumno vdaril na odločno slovenske in jugoslovanske strune, oživil zopet idejo zedinjene Slovenije, začel voditi odločno borbo za narodne pravice, kritično motriti vsa dogajanja našega javnega življenja, čistiti dotlej meglene pojme o osnovnih načelih narodnega uveljavljanja in tirati narod in njegove voditelje iz primitivnosti na raven drugih kulturnih narodov. Bleiweisu ta sveži borec seveda ni mogel biti prijeten, globok odmev je pa našel takoj v mlajšem rodu. Toda svojega pionirskega poslanstva ni mogel dolgo vršiti, kajti že po 76 številkah so "Naprej" (29.IX.1863.) ubile tiskovne pravde. Tako smo ostali Slovenci vnovič brez političnega lista.

Potreba po tem je pa medtem le naraščala, tako da se je niso mogli izogniti več niti prvaki. Toda da ohranijo "Novicam" njih monopolni značaj, so prišli na absurdno misel izdati edini slovenski politični list v - nemščini, češ da se bo doseglo z njim pri Nemcih razumevanje za naše zahteve. Ta namera prvakov je zbudila pri mlajših rodoljubih upravičeno ogorčenje. Izbruhnili so pravi očitni boj med starimi, konservativnimi in avtokratskimi oportunisti okoli Bleiweisa ter mladimi, naprednimi in radikalnimi rodoljubi, navzetimi že Levstikovih idej. Stališče mladih je zastopal dunajski, v slovenskem duhu pisani list "Ost und West" in v tej polemiki so se prvič začeli po češkem zgledu rabiti tudi izrazi "staro = slovinci" in "mladoslovinci". Bleiweis je po krivici sumil za pisca teh člankov Levstika, ves njegov srd se je nato osredotočil nanj in začelo se je tisto sramotno staroslovensko osebno preganjanje Levstika, ki ostane trajni madež na vsem najožjem Bleiweisovem krogu. Seveda ni rodil odpor mladih še nobenega uspeha, temveč so začeli stari dne 3.I.1865. res izdajati "Triglav", ki je pa ostal le dolgočasen nemški posnetek "noviške" politične ideologije.

Ker so bile "Novice" medtem že tudi močno oslabile svoj odločni boj izza prvih 60-tih let proti nemškutarjem in za narodne pravice in so čisto zvedeneli tudi nastopi poslancev zanje, je postala zato potreba po slovenskem političnem listu že naravnost kričeča. (Čehi so imeli tedaj že 45 listov in avstrijski Italijani, katerih je bilo polovico manj kot nas, so imeli štirikrat več listov kot mi.) Tedaj je ljubljansko okorelost vnovič razgibala naša Koroška, kjer je začel Einspieler brez vseh hrupnih priprav dne 14.I.1865. izdajati dvakrat tedensko "Slovenca" z namenom "poučavati in o-mikovati vse Slovence v vseh rečeh, ki se tičejo svete Cerkve, politike, narodnosti, svobode in narodnega gospodarstva".

Einspieler je bil eden izmed številčno ne jake čete duhovnikov Günther-Veithove šole katoliškega liberalizma, iz katere so izšli baš naši najmarkantnejši in najnaprednejši rodoljubni duhovniki tiste dobe in v katero je spadal na Koroškem še Majer, na Štajerskem Trstenjak in Raič, na Kranjskem pa poznejši škof Pogačar. Einspieler je bil že l.1848. naj najaktivnejši in najjasnejši politični delavec z narodno radikalno in kulturno napredno usmerjenostjo, zato je postal njegov "Slovenec" tudi na mah glasilo vsega mlajšega rodu z

Levstikom na čelu, ki se nič več zadovoljeval s strahopetnim "noviškim" polovičarstvom in Jeranovo bornirano reakcionarnostjo. Slednjemu je vse, kar je presegalo ozke jezikovne zahteve, slabilo konservatizem in s tem že tudi ogrožalo - vero. V "Slovenca" je razvijal Einspieler državnopravni program, ki ga je bil zastopal že v prejšnjih "Stimmen", le da mu je dal še mnogo radikalnejši narodni poudarek, obenem je pa dal prostor tudi Levstiku, da je začel v njem svoj boj proti zaduhlemu ozračju ljubljanske staroslovenske oligarhije in razvijati vsa tista gesla, ki so ustvarila potem mladostovensko miselnost. Povod za to so mu dajale zlasti čitalnice, ki se zaradi Bleiweisove sterilnosti niso razvijale z naglo naraščajočimi potrebami časa, začele že izgubljati značaj na rodne pionirstva, postajati vse bolj le torišče plehkega veseljačenja in v katerih so govorili med seboj celo prva - ki več nemško nego slovensko.

Levstikov "Naprej" je izhajal premalo časa in je bila tedanja narodna fronta še tudi prešibka, da bi bil poskušal kakorkoli cepiti narodne vrste, temveč je v njem le jasnejše definirala razne narodno in kulturnopolitične pojme, a ob nastopu Einspielerjevega "Slovenca" je razvoj že toliko dozorrel, da so se začeli že jasno pokazovati obrisi dveh taborov - staroslovenskega in mladostovenskega. Ni šlo tu še za prav nobena verska nasprotja, kajti verskih ali cerkvenih vprašanj se nihče sploh dotikal ni in nihče tudi ni v nobeni obliki o sporaval vse avtoritete Cerkve v kulturnih vprašanjih, razen kolikor ni Einspieler, sam vzoren duhovnik, izražal ob raznih prilikah mimogrede jako naprednih nazorov tudi v nekaterih cerkvenopolitičnih vprašanjih (odklanjal je n.pr. konkordat iz l.1855.) v nasprotju z reakcionarnim Jeranovim taborem, ki ga pa ni kril niti episkopat, pač pa ga je iz oportunističnih razlogov sprejel za svojega Bleiweisov krog. Šlo je predvsem za odločnejši poudarek elementarnih nacionalnih zahtev v smeri demokratizma in za globlje razumevanje kulturnih potreb napram polovičarstva in programatični nejasnosti avtokratskega Bleiweisovega kroga, ki tudi za kulturne potrebe ni imel prav nobenega smisla (do "Matice" smo n.pr. prišli Slovenci šele zadnji izmed vseh slovanskih narodov in še potem je bila pod Bleiweisovim vodstvom nad eno desetletje kulturno popolnoma sterilna). Na zunaj se je izražalo to nasprotje najnazornejše v tem, da staroslovenci niso hoteli niti slišati o slovenskem političnem listu, v katerem bi se brusila predvsem narodnopolitična vprašanja ("Slovenca" so očitno bojkotirali) in so nosili na svojem ščitu - Koseskega, dočim je imel Levstik-Einspielerjev tabor zapisanega na svojih zastavah že - Prešerna.

Taki so bili vzroki in povodi prvih razpok v tedanjem številčno še dokaj šibkem slovenskem narodnem taboru. Na dnu teh nasprotij so pa podzavestno že tičale razlike v načelnem gledanju narodnega vprašanja sploh. Narodno gibanje se mora izražati v stremljenju po zedinjenju vsega nacionalnega ozemlja, za katerim so šli n.pr. tedaj zlasti Nemci in Italijani, ter v stremljenju po političnem osvobojenju, za katero so se n.pr. tako žilavo borili Poljaki in Srbi. Pri nas staroslovenci niso imeli za to niti najmanjšega smisla, a mladi so se začeli instinktivno bližati takemu pojmovanju.